

En dubbelexponering

De signaler som utgår från dikten "Stephen i Copenhagen bip" bildar ett mönster, en dubbelexponering i vilken vi igenkänner såväl den apolloniske James Joyce som den dionysiske Stephen Dedalus. En evig yngling i den världsvises förklädnad anländer i augusti 1936, alltså för snart femtio år sedan, till "köbmændernes havn" för att inhandla några volymer Ibsen i original. Ett viktigt uttryck för dubbelexponeringens tes och antites är raderna "Fonetikmaskinens *envishet*/och *resignationens minileende*," här citerade med mina kursiveringar. Ett liknande motsatsförhållande, fast mycket mindre explicit, kan sedan retroaktivt utläsas ur det verspar som närmast föregår citatet ur *Giacomo Joyce*: teleskopet, ett starkt expansivt instrument för mänskligt kunskapsbegär, står här i motsats till ett letargiskt drömande fin de siècle. Med ännu större skärpa framträder dubbelexponeringen när skildringen av Joyces lingvistiska tålamod ersätts med den frambrutande otåligheten i diktens avslutande del. Rifbjerg tar hem de humoristiska poängerna med säker hand, samtidigt som han snabbt skissar ett eget revir: "se Rådhusplatsen", etc. Dikten låter sig i sin helhet också ses som en spegling av Klaus Rifbjergs temperament och på så vis får vi även en dubbel läsart. Tillbaka i läsarten 2 × Joyce är "den teatraliska kungligheten" lika med James Joyces prydliga persona, medan "det madrasstiska dramat" talar ett helt annat språk, inte minst, måste man tillstå, i diktaren James Joyces undermedvetna. Spaltningen mellan dröjande sexuell symbolism och otålig sexuell expressionism är fullt genomförd i de båda slutraderna: "har du gått vilse i mörka skogar" är fin de siècle och J. P. Jacobsen, medan "känner du bip" är barn av den totala expressionismen i *Ulysses*, Circekapitlet. Noterna till dikten blir slutligen en lista på sexuella anspelningar:

Pure air . . . Se James Joyce, *Giacomo Joyce*, London 1968, sid. 8. **Examination**. En anspelning på försvarsskriften för **Finnegans Wake**, alltså **Our Exagmination round His Factification for Incamination of Work in Progress**. Den utgavs i Paris 1929 och bland de tolv medarbetarna märks Samuel Beckett och Marcel Brion.

Jens Peter. Den danske författaren J. P. Jacobsen.

bip. Se *Ulysses*, Penguin Edition, sid. 500.

Klaus Rifbjerg:

Stephen i Copenhagen bip

Ekspedienten læner sig frem:

Unskyld jeg forstår ikke . . .

*Mens munden under overskægget
fortsætter sin fonetik:*

Jek fil gern'

ken jek kob Ibsen?

Ekspedienten lytter

*svedende igen og indskyder
professionelt: Excuse me eller
verzeihen Sie mir,*

*men stemmen fortsætter under fedoraen med
det brede bånd*

*brillernes teleskop og
moustachens fin de siècle:*

Pure air and silence

on the upland road: and hoofs.

A girl on horseback. Hedda!

Hedda Gabler!

*Fonetikmaskinens stædighed
og resignationens lille smil,*

Jamesy, gå nu derud

ryst ikke Noras hånd

så utålmodigt af dit ærme

se Raadhuspladsen

*busserne der ruller ud fra Strøget, Muslinges-
kallens*

sten og linje 8, at tænke sig!

Ryst heller ikke din forfølger af

dig skyggen som med sved

på panden „Barbarisk og ubarbérisk“

søger en Exagmination round our

factification

men bare får den store mands arrogante

tilbageholdenhed og kommentarer til

pris & spisekort nærsyn

særsyn & synsnær &

den teatraliske kongelighed direkte overfor

gængende af fortid

fremtidsløs hvem ved hvordan

*du sov den nat **madrastiske dramat***

før du forlod og glemte alt

uhørt Jens Peters ord i Thisted:

Har du faret vild i dunkle skove

kender du bip?

Stephen i Copenhagen bip

Expediten lutar sig fram:

Ursäkta jag förstår inte . . .

*Medan munnen under mustaschen
fortsätter med sin fonetik:*

Jek fil gern'

ken jek kob Ibsen?

Expediten svettas

lyssnar igen och avbryter

*professionellt: Excuse me eller
verzeihen Sie mir*

*men rösten fortsätter under fedoran med
det breda bandet*

*glasögonens teleskop och
mustaschens fin de siècle:*

Pure air and silence

on the upland road: and hoofs

A girl on a horseback. Hedda!

Hedda Gabler!

*Fonetikmaskinens envishet
och resignationens minileende,*

Jamesy, gå nu ut

skaka inte Noras hand

så otåligt från din ärm

se Rådhusplatsen

bussarna som rullar ut ur Strøget,

Muslingeskallens sten och linje 8, tänka sig!

Skaka inte heller av dig din

förföljare skuggan som med svett

på pannan "Barbarisk og ubarbérisk"

söker en Exagmination round our

factification

Men bara får den store mannens arroganta

förbehållsamhet och kommentarer till

priser & menyer närsynt

särsynt och synförtrogen

den teatraliska kungligheten

som visavi gungande av förfluten tid

framtidslös vem vet hur

*du sov den natten **det madrastiska dramat***

innan du gav dig av och glömde allt

ohört Jens Peters ord i Thisted:

Har du gått vilse i mörka skogar

känner du bip?

*Klaus Rifbjerg, Mytologi, Köpenhamn 1970,
sid. 96.*

Tolkning Per Svensson.

Stephen in Copenhagen bip

The assistant leans forward
'Scuse me, don't understand . . .
Whilst the mouth under the moustache
Carries on with its phonetics:

Jak fil gern'

Kan jek kob Ibsen?

The assistant transpires
Listens again and breaks off
Professionally: Excuse me or
Verzeihen Sie mir
But the voice drones on under the fedora
With its broad ribbon
Under the telescopic glasses
And the moustache à la fin-de-siècle:

Pure air and silence

On the upland road: and hoofs.

A girl on horseback. Hedda!

Hedda! Gabler!

The persistency of the phonetic machine
And the minismile of resignation —
Jamesy, leave now
Don't shake Nora's hand
Impatiently off your sleeve
See, there's Raadhuspladsen
Watch the buses rolling out of Strøget
The stone of Muslingeskalle and Route eight,
Imagine!
And don't shake off your pursuing shadow
Which with sweating brow "Barbarisk og
ubarberisk"

Is looking for an **Examination round our**

Factification

Obtaining only in reply the great man's
arrogant

Guarded reticence and comments on
Prices and menus: shortsighted
Strange-sighted, familiar with visions —
Theatrical Royalty directly opposite
Rocking of ages long past
Futureless who knows how
You slept the night the **padded drama . . .**
Before you left and forgot all
Unheard Jens Peter's words at Thisted
Have you gone astray in the dark woods
Do you know of bip?

Tolkning: Johannes Hedberg